

De două ori în septimana: **Joi-a** și **Dominco'a**; era cându va pretinde importantia materielor, va esi de trei sêv de patru ori în septimana.

Pretulu de prenumeratiune,

pentru Austria:

pe anu întregu 8 fl. v. a.
„ diumetate de anu 4 fl. v. a.
„ patraru 2 fl. v. a.

pentru Romania și strainetate:

pe anu întregu 12 fl. v. a.
„ diumetate de anu 6 fl. v. a.

ALBINA

Prenumeratiuni se facu la toti dd. corespundinti ai nostri, si de a dreptulu la Redactiune **Stationsgasse Nr. 1**, unde sunt a se adresă si corespundintiele, ce privesc Redactiunea, administratiunea și expeditar'a; câte vor fi nefrancate, nu se vor primi, era cele anonime nu se vor publica

Pentru anuile si alte comunicatiuni de interesu privat — se raspunde câte 7 cr. de linia; repetirile se facu cu pretu scadutu. Pretulu timbrului câte 80 cr. pentru una data se antecipa.

Pesta, in 5 martiu n. 1873.

Despre *Francia*, dupa totulu ce ni suna din adunarea sa nationala, ni vine a nici nu mai vorbi de ocamdata, pa- sa se vedem că, — ce are să se alege de ea?!

Dlu *Thiers*, Ddieu l'ar scii, de frica radicali, sêu din prêm mare întieptiune, urma o politica — din departe celu buciniu, neexplicabile. Elu, prin mesajulu seu, dar si in discursurile sale, ocamnali, sustienu *Republic'a* ca unica politica, legale si chiar definitiva, forma regimu; pre candu ministrulu seu de justitia *Dufaure* — o dechiară numai de provisorie si apera dreptulu adunarei nationale, d'a alege — inca nainte de a se desface, definitivmintre între *republica* și *monarchia*!

Astfelu fiindu, nu ne miramu că estimu ici-colia prin foi despre dlu *Thiers*, cumca densulu ori de câte ori semte rebuint'a de a-si caută punctulu de gravitatiune in taber'a monarchistiloru, face vorbésca ministrulu seu *Dufaure*, ér candu se lucră a speră principia republicane, atunci elu se cuventulu.

Este o adeverată sistema de amagire. Care, pre care parte va pacali? că va succede maier'a? — sêu dora dlu *Thiers* și monarchistii vor fi pacaliti de poporu si — intr'o buna ora runcati pre ferestra afora din cas'a cmediei si a intrigelor, — credemu că urendu se va vedé.

Destulu că, *sambata trecuta*, se rotat'a sup'a propunerei comisii de 30, si aceea, — precum se prevedea, in generalitate fu primita de masle centrelor impreunate, cu 472 de voturi contra 199, dintre cari din urma 50 cadu pe estrem'a republicana si 49 pe estrem'a monarchica, 25 abtinenudu de la votu.

De luni se continua desbâterea speciala, pe puncturi, si aci nime nu se mulesce cu speranti'a că puncturile tôte vor fi primite neschimbate; fora ca insa neva se pôtă scii, ce felu vor fi schimbările!

Din *Ispania*, asta data n'avemu de a sciri imbucurătorie, despre consolidarea Republicei in pace, in necasulu numeroșiloru si poteriloru contrari ai ei. Dlu *Castelar* dede unu nou cerculariu tra reprezentantii diplomatici de pe la statele straine, unu capu de opera in genulu seu, intru carele se pronuncia si in sustinerea de recunoscere a Republicei spanice definitive, de catra poterile straine. *Castelar* spune cu tóta demnitate, că *Ispania* — n'are trebuința de a recunoscere, semtiendu-se destulu tare de a se sustiené prin propriele partii, fizice si morali. —

Din *Viena*, despre dispușetiunile caroloru mai nalte, ni se scriu faime si tôte rele, rele pentru domnii stepaniteri astadi! Monarchulu incepe a vedé că lucrurile mergu reu; că — dupa tóta libertatea si constitutiunea domnilor, oporale n'au de câtu sarcine grele si ne suportabili; că — pre langa tôte aceste cassele publice sunt gôle si — *multumirea si nelinisea este generale!*

Dd. ministrii *Szlavy* și *Zichy* au fostu chiamati alalta-ieri iute la *Viena*, unde strecu pana astadi, pre candu consocii aru aici a casa patimescu de o tremă amplita. Nasuri mai lungi — de multu am vediu; — dar nu se tēja stepaniteri-lacai ai nemiului; pre câtu timpu simtiulu are trebuința de ei, nu-ii va pre usia a fora, si pana atunci potu

sê continue a-si jocă *alaripulu* pe snarea noastră!

In *Dieta* se continua desbâterea speciala a bugetului, unde desu se întiepla câte ceva siodu sêu caracteristicu. Ceste le vom apretiu alta data; peru presinte amintimu numai, că alalta-ieri, dlu *Kiss János* interpelă pre ministru: *déca scie că — cine este dlu Hossler, care l'a numitu supremu comite in arandu? Déca adeca: este cunoscutu la 1848 a condusu pre muscali in cora tierei?* etc. etc. Totu lucruri frumoșe!

Transpiratiuni de temeri și planuri.

Nu mai scimu, pentru a câtea că — in scurtulu timpu de câte-va luni, „*Poporulu*“ din *Bucuresci* produce descoperiri din *Berlinu*, de la persône aceditate, despre evenimentele ce se prepară — nesmintitu — dice că ar avé sê urne, celu multu pana la anii 1875 sêu 1876.

Dupa acele descoperiri, este a te tiené ca unu ce pozitivu, că *Prusso-Germania* — nu numai tinde, ci curendu are sê-si incépa actiunea, pentru *realizarea consolidarei sale unitarie*, prin atragerea si anectarea tuturoru partiloru germane din *Austro-Ungaria*.

Asemenea *Italia* — se dice că, diu'a-nóptea face planuri pentru ocuparea partiloru italiene din *Istria, Tirol*, etc.

Pentru partile germane si italiene ce ara sê le nérdă *Austro-Ungaria*; ar fi promisă compensare la *Dunarea de diosu*.

Dar aceste planuri de marire si consolidare a Germaniei, au desteptatu rivalitatea si ingrigirea *Rusiei, Turciei, Angliei*. *Francia* — se întielege că — stă la panda. —

Noi, marturisimu că n'am fi in stare sê luamu de serioșe aceste transpiratiuni secrete déca — precum amintiramu de curendu, totu asemenea vorbe si combinatiuni nu ar fi obieptu de discutiune si prin cercurile private ale domnilor stepanitori magiari ai nostri, si déca si alte foi, de prin alte partii, si chiar unele inspirate, n'ar veni totu de o data, a descoperi asemenea planuri si temeri, si respective a prepară asemenea evenimentinte.

Amintimu aici pre „*Levant Herald*“ din *Constantinopole*, organu sustienutu de interesulu angliloru in Oriinte, carele chiar dilele trecute discută fora tóta rezerv'a, eventualitatea unui resbelu mare in Oriinte, ce — tocmai din conflictulu între *Prusso-Germania* și *Russia* — cauta sê se nasca, avendu necesarminte a luá parte la elu tôte poterile europene, intr'un'a sêu alta calitate.

Dar chiar si printre sirurile unoru foi din *Viena* cetimu asemenea indegatiuni; asiá buna ora „*N. Fr. Presse*“ de domineca in 2 martiu, in fruntea sa ni desvôlta spiritulu de nemultumire ce domnesce in *Germania* intréga, si pentru carele potericii din *Berlinu* vor fi constrinsi a naintă procesulu de arondare si consolidare nationale.

Tôte acestea ne indreptatiescu, si ni indreptă de timpuriu cautarea cu tôte agerimea spre celu mai de aprôpe viitoriu si a luá notitia despre tôte miscamintele si planurile ce se manifesta in acésta privintia.

Unu corespundinte deci, in nrulu de domineca in 11/23 fauru alu „*Poporulu*“, vine a luá lucrulu atâtu de seriosu in câtu nu pregeta a cercetă si a schiti

de acuma *sianselle ce se recomanda Romaniei pentru prevestit'a eventualitate a conflictului in Oriinte*.

De a remané *Romania neutrale* — nu pôte sê fia vorb'a, căci — scrie corespundintele berlinesu:

„In adeveru: déca vom fi neutri, *Russia* și *Turcia*, mergendu contra *Austriei*, ni vor caleá teritoriulu, sêu *Austria*, luandu ofensiv'a contra acestoru duôe puteri, ni-lu va caleá ea; ceea-oe ne va silii atunci a deveni activi, a combata.

Mergendu cu *Francia* și *Russia*, si pregatindu din vreme prin tractate cu aste duôe State: 1) ca la casu de invingere, sê ni restituie tierele Romane pana la *Tisa, Nistru* și *Danubiu*, *Rusiei* cedendu-se *Galitia, Pocutia* din *Dnistrusi* partea din *Polonia Prussiana* pana la *Oder*; 2) sê ni se asigure independenti'a sub protectiunea *Francei, Angliei, Turciei* și *Rusiei*; 3) unirea tuturoru astorui tiere Romane in unu *Statu autonomu si suveranu*. Era la casu de succumbere a partii in care luptamu: stipulandu integritatea teritoriului ce posedemu, si libertatea nationale. Am poté, dandu de o parte man'a cu unu corpu de armata *Ruscesca*, si de alti'a cu *Turcii* si cu *Serbii*, a petrunde in *Banatu, Transilvania, Bucovina*, prin 4 locuri, cu 4 colone de câte 30 mii, cari tôte se aibe de obiectu lini'a *Panciova, Timisioara, Aradu, Deva, Karlsburgu, Clusiu, Bistritia* și *Cernautii*, trecendu si isgonindu garnisonale din orasiile ce remanu in spate, si ce nu ar fi atâtu de dificile de facutu, avendu a intră in tier'e de acelas sango cu noi, (astfelu a facutu *Italia* in 1859 și 1866, totu contra *Austriei*) si cedemu că ar fi multu mai nemeritu de câtu de a stă cu braciile incrocișiate, acceptandu a fi siliti la resbelu prin veri-o invasiune straina, si astfelu mutandu teatrulu de operatiuni in tierele Romane de sub *Austro-Ungaria*, ne facemu

deri si prade, si fiindu mai in fortia de a insurectiună *Romanii* din *Austro-Ungaria*, aflandu ne in centrulu loru.

Tôte aste espuse sunt de preferatu, in conditiunile mai susu espuse, unei aliantie cu *Austro-Prusia*, — ceea ce va fi perderea noastră, aibe ea ori câte conditiuni de sigurantia, cari tôte vor fi anulate de perfidi'a *Absburgor-Nemtiésca* și *Ungurésca*.”

Si dupa aceste combinatiuni optimiste, trece apoi romanulu din *Berlinu* la apretiuirea greutătilor si defeptelor, si constata că — nemi'a nu este gat'a, ci — tôte sunt de facutu iute, pana nu ne au suprinsu isbucnirea crizei! —

Ori-cātu de fantastice ni se imparu aceste descoperiri si combinatiuni, totu nu suntemu in stare de a le gasi absurde, căci —

Intr'adeveru — dicemu si noi, numai prevederea de atari eventualitati si admiterea de atari planuri din partea *Prusso-Germaniei* și *Austro-Magiari*, numai si numai acestea sunt calificate d'a ni dá o cheia pentru *reactiunea si coruptiunea*, ce tocmai din cuiburile si prin agentii acelor puteri se propaga in celu mai infioratoriu modu, mai vertosu printre romani, de la *Tisa* si pana la gurile *Dunarei*!

Domnii aliiati din *Viena* și *Berlinu*, ori ce combinatiuni ar avé pentru Oriinte, ei sciu că acolo au se intalnésca resistinti'a elementului romanu, si de aceea lucră atâtu de multu, a-lu descompune si slabí.

Ori cum, noi scimu că, tôte aceste planuri, nu sunt intru interesulu, nici la inim'a si dupa dorinti'a Imperatului *Franciscu Josifu*, carele nu este, nu pôte sê fia aventurariu, ca *Bismark* și *Andrássy*, si de aceea — bine este: noi a ne *socoti*, ér — *Romania* a se pregati. —

„Insolinti'a“, sêu — sumeti'a romana.

Intr'o suvenire din graniti'a militare, plina de mandre legende populari din Oriinte, de la *Henricu Noé* in „*N. Fr. Pr.*“, se amintesc „*minuat'a insolintia*“, o *insolintia poetica*, — pentru care limb'a nemtiésca nici n'are spre-

siune, — a celorlu patru grupe de frunte de ppora, ce cuprindu Oriintele.

„*Acă sunt genuinii descendinti ai stepaniloru din Capitolu, Romanii; apoi — fiii lui Arpad, fiii Atenieniloru și Spartaniloru, si — printre ei, in mediloculu loru, Sudonlaviu, cu intrei'a loru legenda, despre Imperatulu Lazaru, batali'a de la Cossova și Cralieviciu Marco.*“

Intr'adeveru, turistulu germanu a nimerit'o. Nemi'a sub sôre nu întrece mandri'a filor Oriinteli pentru trecutulu loru ilustru, si — între fiii Oriinteli intr'adeveru sumeti'a romanului cu consciintia de sine si nedegeneratu, necoruptu de murdari'a prosaica a „*barbariloru moderni*“, stă susu, la primulu locu.

Navemu sê ne rusinamu de acésta; din contra — traimu in dulcea reprivere spre glori'a trecutulu, carea ni va fi, — nu, dejă de multu ni este, gagi si sperantia pentru unu viitoriu asemenea maretiu. „*Pre unde a cursu o data apa in torinte cristalinu, ér va mai curge,*“ si mamele cari au nascutu pre cuceritori si civilizatori lumi, de securu că vor mai nasce emancipatori de popora.

Da, intr'adeveru, mare este mandri'a si sumeti'a romanului luminatu — pentru trecutulu nationale alu ginte sale; si pentru ca acea sacra sumeti'a si mandri'a sê prorumpa in flacara, care sê cutropésca si mistuésca pre barbarii straini, nu se recere, decâtu lumai — *desteparea generale a consciintii romane*, trecerea ei din traditiune si poesia, in *sentire si pricepere generale*, eandu apoi elementulu latinu de la *Dunare*, in momentu va scutură din sinulu seu pre fiii sei *vipers*, ce s'au ingagiat sê faca servit'orulu straine, acoror ce tinau a demoralisá si degradá pre romanu, pentru d'a i ucide in inima sentiulu onôrei si gloriei, misiunei si detorintiei romane!

In acela momentu, — natiunea va fi salvata, — si acelu momentu, se nu ne 'ndoimu că — se apropia, presemnele ni-lu anuncia! —

Baia-de-Crisiu, in 27 fauru n. 1873.

(*Memorabil'a sedintia a comitatului comitatensu de Zarandu, din 25 fauru.*) Este cunoscutu publiculu că in anulu 1869 guvernulu magiari in acestu comitatu romanu, cu 61,000 de suflete romane, si numai cam 2 mii de alte mestecature straine, fora nici o cauza legale, destituindu din postu pe prefectulu romanu *Demetriu Jonescu*, in contra §-lui 27 alu articolulu de lege 44: 1868, a denumitu de prefectu pe unu neromanu, pe contele *Al. Haller*. —

In contra acestei nedreptati si foradelegi, Representanti'a comitatului in sedinti'a din 5 aprilu 1869, a tramisu guvernulu o representatiune motivata, rogadu-lu ca, in acestu comitatu romanu, conformu legéi, sê se denumésca prefectu unu romanu. Guvernulu la acésta representatiune, basata pe lege, nici pana astadi n'a datu respunsu! —

Dovéda eclatante despre spiritulu de legalitate si respectulu de vócea unui municipiu, la stepanirea magiara constitutiunala de astadi! —

Dupa tôte, ministrulu de interne, cu ordinatiunea sa din 19 fauru a. c. incunoscinti'a pe representanti'a Comitatului că, contele *Alea. Haller*, la rogarea sa este redicatu din postu, si in locul lui este numitu de prefectu alu *Zarandului Ferdinandu Hossler de Bicsadu*. — Cine e acéstu d. *Hossler*, si unde-si are locuinti'a? — nime nu scie; căci nici din ordinatiunea ministrului, nici din foi'a oficiala nu se pôte scoate!

Fiindu representanti'a comitatului inca din 10 a curentei conchiamata pe alalta-ieri in 25 la sedintia straordinaria, pentru unele ordinatiuni ministeriali, prin cari s'a facutu nedreptate poporului, si s'a vatematu autenomi'a comitatului, (si despre cari, in legatura cu acésta voi urmă a reportá), — in acésta sedintia luandu-se la pertractare si ordinatiunea ministeriala in privintia denumirii noului prefectu

si: „In considerare, ca reprezentanti a acestui comitatu in sedinta a sa ordinaria de la 5 aprilie 1869, tinuta sub presedinta a dlui prefectu c. Al. Haller, din incidentele denumiri acestuia de prefectu contra §-lui 27 alu art. de lege 44: din 1868, a facutu acea reprezentatiune dlui ministru de interne, ca in intelesulu §-lui sus-amintitu, pe viitoriu Maiestatii sale pentru acestu comitatu se binevoiesca a recomanda unu prefectu de nationalitate romana; in considerare ca, dlui ministru de interne din cauza demisiunii fostului prefectu c. Al. Haller, facendu a se denumi de prefectu alu Zarandului dlui Ferdinandu Hossler, n'a luat nici intr'o consideratiune susu mentiunata reprezentare a comitatului; in fine considerandu — ca dlui ministru de interne prin acesta denumire de prefectu contra spiritului legii, a facutu a doua oara o atare propunere Maiestatii sale, — si asa constatandu ca Reprezentanti a comitatului nu mai pote spera de la guvernul nici o remediere si mangaiare, de ora-oc conformu celoru mai susu inisrate, dlui ministru voiesce a-si aplica si exercita prin MSA vointa sa propria, er nu legea: — dreptu aceea din motivele cuprinse in reprezentatiunea emanata in acesta cauza catra dlui ministru de interne din sedinta a reprezentantiei de la 5 aprilie 1869, — a decisu, a se face una reprezentatiune catra camera deputatilor, ca acest'a se binevoiesca a indruma pe domnulu ministru de interne, conformu §-lui 27 din art. de lege 44: 1868, se esopere pentru comitatulu Zarandu, denumirea unui prefectu de nationalitate romana.

Acest'a este — dupa a mea parere, unu actu alu reprezentantiei acestui Comitatu — de inalta detorintia si demnitate a sa, unu actu ce-lu onoradia si merita a fi notatu, mai vertosu in acestu timpu de frivola desconsiderare a legii si dreptatei. Dar acest'a n'a fostu songuru, ci in data mai urmara inca altele, despre cari continuu in alta epistola. L I E.

Discursulu

dlui deputatu nationalu Dem. Bonciu, rostitu in Casa a reprezentantilor Dietei unguresci, in sedinta din 26 fauru n. a. c. la desbaterea generale a supra bugetului ministeriului de cultu si de instructiune.

On. Casa! Candu bugetulu de statu s'a desbatutu in generalitate, mai de multe ori am auditu amintindu-se ca, cauza starii nostre financiare de astadi, resp. a deficitului ce se areta, sunt multele investitiuni utile si fructificatorice. Marturisescu, on. casa, ca daca aceste multe investitiuni le-asi vedea in bugetulu acestui resortu ministeriale, in mare seu celu pucinu intr'o insemnata parte, de felu nu asi afla insuflatoria de ingrigiri starea nostra financiara; din contra, asi vedea asigurata pe viitoriu instructiunea poporului, si prin acest'a asi vedea pusa o firma baza pentru viitoria nostra inavutire publica, si — pre ce trebuie se punem mai multu pondu, pentru desvoltarea consciintiei de detorintia cetatenesca, in inim'a fie-carui fiiu alu acestei patrie. Pentru ca, desi st. d. deputatu Al. Molnar, in discursulu seu de alalta-ieri a afirmatu, cumca nu numai bani lipsescu pentru cresterea poporului, ci si alta ce, adeca lucru, poteri si dispusetiuni energice — trebuie se observu ca totusi banii sunt factorele principalu, caci tora bani nici nu se pote lucra si nici dispusetiuni energice nu se potu face.

Eu credu, on. Casa, ca pana candu nu vomu cultiva terenulu instructiunii si crescerii publice, pana nu vomu generalisa cultura acestui terenu, si pre catu timpu vomu impartasi la avantajiale publice numai una nationalitate, pre cont'a celoru lalte; desclinitu, pana candu in atitudinea confesionalitatiloru vomu vedea o icona inspaimentatoria, cu unu cuventu pana candu nu vomu pune temelii pre cresterea si cultura tuturoru poporaloru din tiara, si pana candu nu ni vomu deschide ochii, ca se ne convingemu, ca atitudinea confesionalitatiloru nu este de felu periculosa statului: pana atunci acesta crestere generala a poporului eu nu o voiu tiena asigurata, si pana atunci vomu potea carpi starea nostra financiara de astadi pre mane, seu prin imprumutu seu prin urcare una seu altei dari, dar — dupa mine, radicalmente nu-i vomu potea ajuta, si sublima sentintia a ministrului de finantie „se damu statului ce e a statului,“ va remana o pia dorintia. Pentru ca, tiena neposibile crearea unei legi, prin care se se asigure acestu sublimu scopu, pentru ca aceea pote aduce numai consciintia de detorintia ce are se se desvolte in inim'a fie-carui cetatienu; dar atare consciin-

tia se pote desvolta numai prin crestere si cultura.

On. Casa! Eu, condusu de convictiunea mea, dechiaru din capulu loculu ca, nu numai acceptu bugetulu de baza pentru desbaterea speciale, nu numai votediu singuratecele rubrice, ci spunu fora nici o reserva, ca asi vota si mai multu; desi — cu privintia la intrebuintiarea sumelor prelimitate, am a face unele reflexiuni, pre cari insa le voiu desfasura mai apoi.

On. Casa! Cu privintia la revisiunea legii pentru instructiunea publica s'au diu forte multe, dar s'au diu — nu din aeelu punctu de vedere, din care eu am se vorbescu, si acest'a este punctulu de vedere alu nationalitatiloru si confesionalitatiloru. Soiu, on. Casa, ca amintirea acestui punctu de vedere in acesta Casa este cevasi nepopularu, ca se nu dieu odiosu; sunt insa detorintia, pe cari omulu trebuie se le implinesca in ori si cari impregiurari, si eu acesta detorintia in acestu casu trebuie s'o implinescu cu atatu mai vertosu, pentru ca spre acest'a me deobliga nu numai convictiunea mea ci si pota mandantiloru mei. Eu credu adeca ca detorintia mea de reprezentante aduce cu sine, ea plecarea si dorintia ce am observatu la una parte a poporului, se le spunu on. Casa si credu ca mai bine mi implinescu detorintia prin interpretarea decatu prin retacerea sentimentelor poporului. Si eu punu mare pondu pre revisiunea legii pentru instructiunea publica, si recunoscu necesitatea ei, pentru ca se se sparga in fine paretele ce desparte scolele comunale de cele confesionali. Caci in ultim'a analiza, scopulu ambelor este cresterea poporului. Daca vremu deci se promovamu acesta crestere, apoi nu este rationalu ca se facemu dispusetiuni prin cari acesti doi factori se despartu si se instraina unulu de altulu, ci din contra, se cuvina ca se-i imprenuamu. Cum stamu astadi o scolele confesionali, — aceea scimu din reportulu dlui ministru, substernutu Dietei. De altmintrelia, in teoria principiulu scoleloru comunali e corectu, in teoria si aceea e corectu, ca sciintia se nu aiba nimica comunu cu religiunea. In patria nostra inasa, unde sunt mai multe religiuni si nationalitati, acesta teoria — dupa mine, n'au se pote practica, seu dacu in parte se pote ca totusi n'au va promovata de felu cresterea poporului. Caci in patria nostra cea mai mare parte a confesionaloru, nu se va potea emancipa de acea seculara preocupatiune, dupa carea intre religiune si instructiune assiste o legatura strinsa. Daca luamu deci in consideratiune referintiele patrie nostre, vedemu ca la noi amintita teoria numai cu sacrificarea creacerii si culturii generali se pote aplica.

Se vedemu deci, in ce proportiune stau propriaminte scolele confesionali facia de cele comunale. Din reportulu ministerialu resulta ca, in 1871 au fostu 751 de scole comunali si 13,545 confesionali. Numerulu scoleloru comunali deci este abia 6 procente din numerulu totalu alu scoleloru din Ungaria. Din acest'a urma, ca numai 6% se impartasescu la ajutoriulu de statu, si la acea inspectiune a statului ce dispune legea pentru scolele poporali. Si cumca este asia, se vede si din acea parte a reportului, care ni specifica ajutoriale de statu, acordate scoleleru. Pentru ajutorarea celoru 108 de scole com. s'au intrebuintiatu 163.221 fl. pre candu pentru ajutorarea invetiatoriloru de la tote scolele confesionali s'au intrebuintiatu totu in acelu anu 19,780 fl.

On. Casa! Cumca pre langa o ajutorare ca acest'a, scolele poporale nu potu prospera, aceea nu este de lipsa se o mai spunu. Dar pote ca va dice cineva, ca propriaminte nici nu se cuvina a ajutora scolele confesionali, de ora ce prin ajutorarea loru din partea statului, s'ar vatemata autonomi'a confesionalitatiloru. Eu nu potu fi cu totulu de acesta parere, pentru ca autonomi'a confesionalitatiloru numai atunci s'ar vatemata, daca statulu intru tote ar dispune de aceste scole; daca statulu ar denumi pre invetiatori si daca din aceste scole s'ar intentionata a se scole datinele religiose si limb'a materna a respectiviloru. Nu se vatemata inasa de felu autonomi'a, daca statulu ajutara scolele confesionali pe cari respectivele confesionalitati nu le potu sustiene ele incesi cu propriile loru poteri. De asemenea nu se vatemata autonomi'a, daca guvernulu ar face dispusetiuni ca autoritatile politice in sfera loru de activitate se spriginesca scolele confesionali pentru ca scimu cumca autoritatile confesionali n'au potere esecutiva.

Se contemplamu acest'a chestiune dupa esepeti'a vietii practice. Cum stamu cu scolele comunali? Ca vai si amaru. Ele sunt lasate oulu pre sine, fora ca statulu seu municipalis se spriginesca in care-va privintia, fora carea esecutiva se li intinda mana d'ajuu pentru prosperarea loru. In daru autorite confesionali emitu ordinatiuni si facu dispusetiuni pentru repararea scoleloru, suplinirelefeptelor, si pentru scoterea lofeloru invetorosi, caci ele n'au poterea d'a face ca acea se se esecute, era autoritatile politice inou de ajutoriu, li respundu ca: *ele n'au n'a de a face cu scolele conf.* Dar nu ca nu li da ajutoriu, ci municipale li punu pota de chiar! Au dora nu este aceea pedeca, ca din bugetulu comunitatiloru se sterge piminariulu facutu pentru scola? Apoi — retiescu, autoritatile confesionali nu sunt aeulu organizate, pentru ca ele incesi se pota anca si scote darile necesarie. Si in acesta privintia mi ieu voia a me provoca la unu pasu din discursulu de alalta ieri alu adoncu smatului d. deputatu Ant. Csengery. Dsa a du adeca, cumca detorintia d'a cresce coppii, iprim'a linia este a parintiloru, dupa acestia ia a bisericii si a comunei. Trebuie deci se ipunescu comunelor detorintia, d'a lua in lgetulu loru si bugetulu scolei, casi ori care sa cauza administratiunale, respandirea lumini spirituali intoctmai ca si iluminarea stradoru.

Se-mi permita on. Casa a indrepta le acestu locu o intrebare catra ea inasi si catra st. d. ministru, intrebarea ca: *consentiu ore cu parerea pre st. d. deputatu?* Daca — da, atunci marturisescu ca nu pricepu, cum pote se se intemple ca in — tota tier'a asia dicendu — camitatele se nu permita luarea cheltuieliloru scolai in bugetele comunale, din cauza ca scolele sunt de caracteru confesionalu? Apoi acesta oprela este de mare dauna pentru cauza; pentru ca prin dari noue si diferite de cele publice comuni se instraina poporulu de scopulu acestoru dari, adeca de cresterea religioasa; dar acest'a eu credu ca nu pote se fia intru interesulu statului; caci este unu vechiu adeveru, ca religiunea este fundamentulu societatii omenesce.

Asia suntamu on. Casa, si cu chestiunea invetiamentului obligatoriu. Antisti comunali, pretorii, si in multe casuri nici inspectorii de scole, nu punu multu pendu pre invetiamentulu obligatoriu, in scolele confesionali; era autoritatile confesionali, precum de repetite ori observai, neavendu potere esecutiva, potemu dice ca, scolele conf. sunt lasate in mila lui Ddieu seu cu alte cuvinte, ele depindu de la bunavointia si zelulu notariului si judelul comunali, precum vedemu acest'a pe fie-care di din experientia.

On. Casa! Aci vorbescu cu deosebire de acele comune in cari toti locuitorii sunt de una confesiune. Si totusi, si in acestea nu prosperadia scolele conf. daca nu le cauta si spriginesca antisti'a comunale. Ce se dieu apoi despre acele in cari locuitorii sunt de diferite confesioni? Aci, on. Casa, trebuie se me provoou la §-lu 25-din art. de lege 38: 1868, care dice ca: „acolo, unde comun'a si pau'acuma — fora diferentia de confesiune — a sustienutu scolele, se lasa in libera voia, a continuat usuulu de pan'acu.“ Ce urma din acest'a, si cum se justifica acesta dispusetiune permisiva a legiloru? Astfelu ca, cele ce remanu confesionali, se suprima totalmente. Dreptu dovada, me provoou la unu casu concretu. S'a intemplat de toctmai in Aradu, naintea intrarii in vietia a legii pentru instructiunea publica, tote scolele s'au sustenutu din averea si venitul comunu alu orasiului. Dupa introducerea legii, scolele s'au decretatu de comunale; locuitorii de confesiunea gr. or. inasa n'au vrutu se-si faca scolele comunale. Consecintia a fost aceea, ca 3/4 din locuitorii orasiului consuma totu venitul comunu alu orasiului, pentru scolele lor, era 1/4 parte nu se bucura de nici unu venitu, desi sunt compozitori cu cele 3/4 pre averea orasiului; consecintia este aceea, ca pre candu orasiulu pre sem'a scoleloru gr. or. preste totu a acordatu 3000 fl. pentru scolele comunale sunt 28000 fl. prelimitate, din averea comuna a orasiului! Si acest'a pentru aceea, pentru ca romanii de confesiunea gr. or. n'au vrutu se-si staforme scolele in comunale, din cauza ca nu s'ivedu asigurata limb'a maicii si datinele lor religiose. Pre naturalu, dupa-ce intra'vederu, este unu mare defectu alu legii concernate ca penri casulu candu scolele confesionali se pre-

facu in comunali, nu se da nici ota garanti cumca in ele se vor sustiene usurile religiose si limb'a locuitoriloru si ca la acelea se va aplica invetiatori de nationalitatea concernata. Caci, daca legea ar fi prevediutu acest'a, atandea nu tote, dar' cele mai multe scole ar fi stati comunali.

Pote, on. Casa, ca, vorbindu intru intresulu confesionalitatiloru, multi vor dice ca sum ultramontanu fanaticu. Eu inasa vorbescu aci de o confesiune, in care scolele nu gam sub apesarea clericala, pentru ca autonomi'a acestei confesioni e astfelu organizata, incamirenii sunt in precumpenintia reprezentatiu tote agendele ei. Eu deci nu sum fanaticu pentru confesionalismu, ci pentru luminarea poporului, pentru ca numai in acest'a vedu garantu'a viitorului patrie nostre. Daca consideram referintiele factice de vietia din patrie nostra, ne convingemu, ca e cu nepotintia a cresterea poporului din man'a confesionaloru. Dar' si daca ar fi cu potintia, totusi e intrebata daca aceea ar fi cu cale — din punctulu de vedere politicu seu alu liberalismului?

Apoi, on. Casa, statulu, in catu pentru trecut, nu se pote plange de felu in confesionalitatiloru. Caci pan'acuma confesionalitatile au esoperatu cresterea si cultura poporului si institutele protestante, buzoara, au datu patrie multi barbati eminenti. Astfelu fiindu. deca vom judeca nepreocupati, trebuie se recnossemu, ca statulu detoresce confesionalitatiloru multiamita pentru meritele lor pe terenulu culturii poporale. Vreu eu, on. Casa, ca scolele confesionali nu fia supuse inspectiunii supreme a statulu din contra, eu pretindu ca statulu se esecutidie a supra loru o inspectiune cu multu mai gurasa. Vreundu inasa acest'a, vreundu totu o data guvernulu se indetoreasca autoritatile confesionali a-si implini cu acuratetia detorintia lor dar' facendu acest'a, se-li dea si posibilitate d'a-si efeptu dispusetiunile, adeca se impu autoritatiloru politice a li tinda mana de ajutoriu pentru efeptuirea dispusetiuniloru factice pre terenulu scolasticu.

Alalta-ieri st. d. deputatu Kondoros vorbindu de cauza religiunei, dice ca se nu cemul politica din religiune; ci se facemu ca, cea ce-este obiamarea: crestere si lumina pentru poporu.

On. Casa! Am auditu, din mai multa parti, ca sunt scoli confesionali, in cari se paga doctrine contra statului, Eu nu sciu se astfelu de scole; dar'daca sunt, sine este vintu. Eu credu ca guvernulu, si specialu dlui ministru pentru instructiunea publica, pentru acest'a esecutiandu a supra scoleloru inspectiunea suprema, a statului, s'ar fi potutu evinge, ca ore intr'adeveru se propunu astade invetiaturi? Era daca dlui ministru a avut conosciinta positiva despre acest'a, atunci ar fi trebuitu se dispusa, ca acele scole se se drume la ordine si in casu de renitintia, se inchida chiar; pentru ca confesionalitatea nu a aiba nici unu interesu de a vesti doctrine contrarie esistintiei statului, — interesulu este si nu pote fi altulu, decatu educatiunea poporului, si adeca nu in spiritulu contrariu statului, ci in directiune patriotica.

Eu, on. Casa, acesta stare nenaturala daunosa pentru cresterea poporului o atribuescu in cea mai mare parte defectelor pentru instructiunea publica, si pentru adorescu revisiunea acestei legi. O dorescu in si din altu punctu de vedere, dupa a mea parere forte insemnata, adeca din punctulu de vedere alu nationalitatiloru.

Se me ierte onorat'a Casa, ca aci, la chestiunea instructiunii publice, amintiu chestiunea nationalitatiloru; dar e absolutu cu nepotintia a nu o aminti, pentru ca eu acestu terenu tiena de mai aptu si competente spre caracterizarea chestiunii nationalitatiloru, dupa a priesepere si dupa alu meu sentiu. Eu parte-mi chestiunea culturale o tiena de parte pretensiuniloru nationali, si sum convinsu, cu catu mai multa grigia si atentiune aplicu statulu pentru cultura nationalitatiloru, cu catu mai multu ar impartasi prin legele nationalitatile de tote beneficele de cari se cura natiunea magiara, cu atatu in mai multa parte — asi pote dice in 9/10 — s'ar delecta chestiunea nationalitatiloru.

On. Casa! Prin acest'a nu vreundu se dice ca s'au de pre mari seu ca nu sum plecutu votate acele sume, cari sunt prelimitate pentru interesele nationalitatii magiare, ci vreundu dieu ca astfelu de sume se se prelimine si

mita, — era tramitarea celu multu pon' la finele lui martiu nesmintitu sè se efeptuiesca!

Deva, in 27 fauru n. 1873.

Constantia de Dunca-Schian, presied. comit.

(Baluri romane,) forte elegante si ceretate, cu unu cuvatu, in tota privintia forte succese, s'au tienutu de onandu, dupa raporturile ce avem, in Sibiu si in Viena. Atat'a despre ele si pana candu spaciulu ni va permite a le apretiu mai pre largu, cum merita.

Pentru gimnasiulu rom. din Bradu,

findu ca lips'a de spaciu nu ni permite a public'a asta data specialu, amintimu numai in generalu ca, de candu ni publicaramu darea de sema in nrulu precedentu, patru liste ni-au mai sositu: un'a din Orade, cu 67 fl. 50 cr.; un'a din Selesu-Cighirelu, in cott. Aradului, cu 28 fl. 10 cr.; un'a din partile Oradei-mari, cu 11 fl si un'a din Restia in Carasiu, cu 28 fl.; — impreuna 134 fl. 60 cr. v. a. prin cari sum'a efeptivu adunata la noi, se urca la 2316 fl. 13 cr. v. a.

Atragemu atentiunea si coregemu!

Dupa deslucirile ce primiram, terminulu pentru alegerile membrilor din cloru la sinodulu eparchiale din Caransebesiu, aretandu-se pre scurtu si nepracticabilu, s'a amenatu pre diu'a de 8/20 martiu. Deci onorabil'a preotime are timpu d'a se socoti, si asi grabimu a public'a urmatoriulu

A p e l u !

Catra toti fratii preoti din protopresbiteratu Lugosiulu.

Onorati frati in Cristosu! Cine ore dintre noi, preotimea gr. or. din protopresbiteratu Lugosiulu, la anulu Domnului 1869, candu se constituira in intielesulu statutulu organicu asia numitele comitete si sinode parochiali, protopresbiterali si eparchiali, ar fi cugetatu cumca astadi dupa unu timpu de 3 ani de dile in vietia constitutiunale, starea nostra cea atatu de misera si deplerabila, va se remana totu in aceasi stare de mai nainte?! Cine dintre noi ar fi cugetatu, ca deputatii nostri preotiesci, pre cari ii-am alesu la an. 1869, in timpu de 3 ani de dile sè nu-si redice nici odata vocea loru in sinodulu eparchialu, pentru de a elupta, seu macar d'a incerca vindecarea multelor neajunsuri de care neintreruptu suntemu incubjurati?

Cine ore dintre noi ar fi cugetatu, ca onoratu sinodu intr'unu timpu atat'a de lungu, o cestiune atatu de grava, de atatu de mare importantia, — de la carea aterna intr'ega buna starea nostra materiala, morala si intelectuala si carea se crede ca — numai suferu amenare,

n'ar lua-o in serioasa consideratiune si nu s'ar apuca, a o scote la limanulu doritu cu ori ce pretiu?! — Si totusi dorere! dorintia nostra, sperantia nostra a fostu desiarta! Caus'a cea mai urginte si un'a dintre cele mai importante: regularea parochieloru si imbunatatirea starei celei misere preotiesci, s'a datu — asi potè dice — cu totulu uitarei!

Multe si amare ar fi de disu despre acèst'a; dar findu convinsu ca onorabili mei frati — si fora a le spune eu, le sciu si le semtu — de asemenea casi mine, me murginescu a reflecta, ca timpulu alegerilor de ablegati sinodali ni este de adou'a ora la usia; deci timpulu acèstu scumpu si pentru noi de mare interesu sè nu-lu perdemu din vedere, ci din patiani'a trecutulu se luamu investiatu pentru de a ne folosi la ocaziunea presinte si si in viitoriu. CREDU CA AR FI LA TIMPU, CA SÈ NI IMPARTASIMU IDEILE IN ASTA PRIVINTIA UNULU CU ALTULU SI SÈ NE CONȚIELEMU SERIOSU: cui sè incredintiamu ingrigirea mai buna, mai serioasa de sòrtea nostra, de multele neajunsuri de cari patimimu; pre cine sè alegemu ca sè ne repesinte pre viitoriu in maritulu sinodu eparchialu; ce felu de persòne adeca sè fia acelea? Caci, fora tota reserv'a potu dibe, ca fostii nostri deputati preotiesci la sinodulu trecut de felu n'au reprezentatu interesele nostre principale, pentru cari au fostu ei tramisi, ci numai ale loru particulari; de felu ei nu si-au adusu a minte de noi si de neajunsurile nostre, ale aletoriloru loru! Ca sè potemu deci veni la interesele nostre si se ajungemu scopulu doritu, atatu de necesariu, am astatu cu scopu, a conchiam'a o conferintia pe 6 martiu a. e. cal. v. in Lugosiu, la scòlele capitale romane, la carea invitu cu tota stim'a pre toti dd. frati preoti din protopresbiteratu Lugosiulu.

La acèsta conferintia intre altele ne vom intielege si in privintia persòneloru alegende pentru sinodulu eparchialu si vom statori o programa òresi-care, ca de directiva pentru deputatii nostri — in tote cestiunile ce ni privescu starea si interesele; biseric'a, scòla si fondurile.

Ciresiu-Timisiu, in dominec'a lasarei de carne 1873. In Cristosu frate:

I. Ignatonu,
preotu gr. orientalu

Conchiamare.

Subscrisulu comitetu voindu a-si face catu mai nainte darea de sema despre erogatiunile si venitele balulu romanu, arangiatu in Pesta, on. junime romana din Buda-Pesta se conchiamu spre acèstu scopu pre dominec'a, 9 martiu n. sèr'a la 6 ora, in localitatea societatii „Petru Maior”. — Pesta, in 4 martiu 1873.

Comitetulu arangiatoriu.

Nr. 183 Pres.

Conspectu

spre cercurile si comisarii consistoriali pentru actulu alegerii de deputati la dudu eparchiei aradane, dupa votulu ambeloru consistoria eparchiali.

Nr. l.	Numele cercului	Loculu centralu de alegere si de scrutiniu	Comisariu consistorialu	
			PREOTIESCU	MIRÈNU
A) In partile de sub consistoriulu din Aradu.				
I	Aradu	Joanu Ratiu, protopresbiteru	Laz. Joanescu, protofisc. com.	
II	Radna	Jos. Belesiu, protopresbiteru	J. Pop. Dasseanu, adv. as. com.	
III	Vilagos (Siria.)	Nic. Beldea, ases. consist.	Joan. Moldovanu, ases. com.	
IV	Giula Chitig-hazu	Pet. Chirilosc, protopresbit.	Dav. Nicora, pretore, as. com.	
V	Chisneiu	M. Boosianu, as. cons.	Ales. Popoviciu, adv. as. com.	
VI	Borosineu	Constant. Gurbanu, protopr.	Jos. Popoviciu, adv. as. com.	
VII	Buteni	Andrei Machi, protopresbit.	Dem. Bonciu, adv. ases. com.	
VIII	Halmagiu	Joanu Groz'a, protopresbiteru	Geor. Secula, protofisc. com.	
IX	Temisiora	Melet. Draghiciu, protopresb.	Dr. Paul. Vasiciu, ases. com.	
X	Vinga	Joanu Damsia, ases. cons.	Paulu Rotariu, ases. trib. com.	
XI	B.-Comlosiu.	Vinc. Sierbanu, protopresbit.	Georg. Gataiantiu, not. com.	
XII	Lipova	Joanu Tierseanu, protopresb.	Georg. Fogarasi, adv. ases. com.	
XIII	Chiseteu	Trif. Siepetianu, ases. sonsis.	Dion. Cadariu, adv. not. com.	
XIV	Birchisiu	Laurentiu Barza, par ochu.	Demetriu Jucu, not. com.	
B) In partile de sub consistoriulu din Oradea-mare.				
XV	Oradea-mare	Simeonu Bica, protopresbit.	Teod. Lazaru, adv. ases. com.	
XVI	Pestesi-Alesdi	Joanu Fassie, protopresbit.	Nicol. Zigre, adv. ases. com.	
XVII	Tinca	Petru Suciu, ases. cons.	G. Rozvanu, adv. ases. cons.	
XVIII	Beliu-Ucurisiu	Josifu Pintie, ases. cons.	G. Dringou, avocat.	
XIX	Beinsiu	Georg. Vaselieviciu, protop.	G. Borha, adv. ases. cons.	
XX	Vascon	Petru Sabou, protopresbiteru	Lad. Lazaru, avocat.	

Aradu, 8 februaru, 1873.

Procoptu Ivacicoviciu, m. p.
Episcopulu Aradului.

Rezultatele activitatii Institutului de creditu si de economii „ALBINA”, in periodulu de la 10 aprilu 1872 pana in 31 dec. 1872.

I. Conspectu generalu de percepte si erogate.

Percepte.		fl.	kr.	Erogate.		fl.	kr.
Capitalu de actiuni incassatu		145,628	39	Efecte de valòre cumparate		40,832	73
Contribuirile actiuniloru la coperirea speseloru		2,924	53	Interese rebonificate de la acelesi		263	48
Efecte de valòre		30,500	—	Deposite spre fructificaru redicate		11,514	33
Interese de la efectele proprie		780	20	Interese dupa depozitele spre fructificaru		559	24
Tiparituri vandute		208	32	Schimburi escomptate, (imprumute cambiali,)		212,845	61
Deposite spre fructificaru		37,688	20	Interese pentru schimburi, (cambie,) reescomptate		1,314	88
Imprumute cambiali respunse		164,639	49	Imprumute de lombardu		7,180	—
Interese dupa imprumute cambiali		4,752	01	Interese de la imprumutari de lombardu prin institutu		86	34
Imprumute de lombardu		11,750	—	Spese de fondare		11,145	30
Interese dupa imprumute de lombardu		116	65	Procurari de mobilie dupa inventariu		2,538	54
Monete vandute		343	63	Monete cumparate		430	18
Incurse la fondulu generalu de reserva		4,264	20	Spese generali		767	70
Interese de amenare pentru rate de actiuni		29	25	Tiparituri		1,001	36
Competentie de timbru		5	05	Lesile functiuniloru, chiria, spese de insertiuni, porto si provisiuni		3,853	90
Interesele Contulu curentu		13	72	Creditori diversi		57,426	42
Imprumute respunse prin membrii reuniuniloru de creditu		1,428	50	Competentie de timbru		5	60
Incurse la fondulu de garantia alu reuniloru de creditu		30,202	50	Imprumute la membrii de reuniuni		151,470	—
Interese de la imprumutele membriloru reuniloru de creditu		9,525	40	Contribuiri la fondulu de garantia redicate		100	—
Incurse de la debitori diversi		65,132	92	Spesele reuniuniloru de creditu		811	62
				Starea cassei la centrale	2405.14}		
				Starea cassei la reuniuni	3380.14}	5,785	28
		509,932	96			509,932	96
Nicolau Petru, m. p. cassariu.	Visarionu Romanu, m. p. directoru.			Revirementulu Cassei	755,000	42	
Pentru consiliulu de administratiune:				Stefanu Lisszay, m. p. comptabilu.			
Joane Hannia, m. p.	Gregoriu Mateiu, m. p.			Comitetulu de revisiune:			
				Augustu Senior, m. p.	Joanu Bradu, m. p.	Joanu Cretiu, m. p.	

III. Bilantiulu Institutului de creditu si de economii „ALBINA” cu 31 decembre 1872.

Active:		fl.	kr.	Passive:		fl.	kr.
Rate restanti din capitalulu de actiuni, in cassande pana in 1. februaru 1874		154,371	61	Capitalulu de actiuni		300,000	—
Efecte de valòre dupa cursulu din 31 decembre 1872		10,332	72	Deposite spre fructificaru		26,173	87
Portfoiulu de schimburi (cambie)		48,206	12	Fondulu de garantia alu Reuniuniloru de cred.		30,102	50
Imprumute la membrii reuniloru		150,041	50	4% interese la fondulu de garantia alu reuniuniloru de creditu		444	72
Spese de fundare		11,145	90	Fondulu generalu de reserva		4,264	20
Mobilie		2,538	54	Creditori		12,999	25
Provisiune de tiparituri		600	—	Interese incassate pentru anulu 1873		1,224	03
Monete		86	80	Cascigulu		8,601	40
Debitori		701	50				
Starea cassei la centrale	fl. 2,405. 14.}						
Starea cassei la reuniuni	fl. 3,380. 14.}	5,785	28				
		383,809	97			383,809	97

Sibiu, in 31 decembre 1872.

Nicolau Petru, m. p. cassariu.

Visarionu Romanu, m. p. directoru.

Stefanu Lisszay, m. p. comptabilu.

Pentru consiliulu de administratiune:

Comitetulu de revisiune:

Joane Hannia, m. p.

Gregoriu Mateiu, m. p.

Augustu Senior, m. p.

Joanu Bradu, m. p.

Joanu Cretiu, m. p.